

**OTKRIVANJE I DOKAZIVANJE KRIVIČNOG DJELA ZLOUPOTREBE
POLOŽAJA ILI OVLAŠTENJA PREMA KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**DETECTION AND PROVING THE CRIMINAL OFFENSE OF ABUSE OF
AUTHORITY ACCORDING TO THE CRIMINAL LEGISLATION OF THE
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA**

Adnan Pirić*
Adnan Salkić**

SAŽETAK

Inspiracija za pisanje rada na ovu temu proizilazi iz definisanja njegovog osnovnog oblika, gdje je uočljiva intencija zakonodavca da elaborira gotovo sve moguće oblike zloupotrebe datih funkcija ili ovlaštenja, što ovo krivično djelo čini jednim od najopćenitijih, a time najkompleksnijih i najsadržajnijih u Krivičnom zakonu. Široka formulacija je odlika ovog djela i upravo ta osobina ga čini čestom kvalifikacijom u praksi. Mogućnost da se gotovo svako činjenično stanje, u kojem se stiču obilježja bilo kojeg krivičnog djela protiv službene dužnosti, može suprimirati pod ovu pravnu kvalifikaciju, dodatno istu čini „popularnom“. Cilj rada je ukazati na značaj otkrivanja i dokazivanja predmetnog krivičnog djela kroz teorijsko - praktičnu analizu radnje učinjenja, što predstavlja vrlo bitan element u procesu otkrivanja i dokazivanja istog (Praxis sine theoria est cesus via – praksa je bez teorije slijepa). Izloženi zaključci predstavljaju iscrpnu sliku i identifikaciju praktičnih problema od značaja za nauku, ali i za struku.

Ključne riječi: radnja učinjenja, krivično djelo, zloupotreba položaja, otkrivanje, dokazivanje

ABSTRACT

The broad formulation is a characteristic of this act. That makes it a frequent qualification in practice. The possibility that almost any factual situation, in which the characteristics of any criminal offense against official duty are acquired, can be suppressed

* Docent Pravnog fakulteta, Sveučilište/Univerzitet „VITEZ“ u Travniku, Bosna i Hercegovina.
adnan.piric@unvi.edu.ba

** Doktorand Pravnog fakulteta, Sveučilišta u Mostaru, Mostar, Bosna i Hecegovina.
adnansalkic2015@hotmail.com

under this legal qualification, additionally makes it "popular". This paper aims to point out the importance of detecting and proving the criminal offense in question through theoretical-practical analysis of the act, which is a very important element in the process of detecting and proving it (*Praxis sine theoria est cesus via*). The conclusion presents a comprehensive picture and identification of practical problems of importance for science, but also the profession..

Keywords: act of committing, criminal offense, abuse of position, detection, proving

UVOD

Kada se govori o Zakonskom biću krivičnog djela zloupotreba položaja ili ovlaštenja, potrebno je prije svega istaći sljedeće; službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog, kaznit će se na način predviđen KZ FBiH (član 383 KZ FBiH br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10). Stavom 1. člana 383. KZ FBiH propisan je osnovni oblik ovog krivičnog djela, čijim se tumačenjem mogu primijetiti sve one opće karakteristike istog. Ovim oblikom djela KZ FBiH je na istoj krivičnopravnoj relaciji sa ostalim krivičnim zakonima u BiH (osim sa KZ RS, što će biti u narednim djelovima ovog, ali i radova koji će uslijediti kao nastavak prezentirano) i regiji. Stavovima 2. i 3. člana 383. KZ FBiH su određeni objektivni uslovi inkriminacije u vidu označenih visina pribavljene imovinske koristi ili štete, što pored teže određene krivične sankcije (kazne zatvora) ima i druge krivičnopravne konsekvence.

Naime, za stav 1. i 2., polazeći od Zakona o sudovima FBiH (Zakon o sudovima FBiH Službene novine FBiH, br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10), za ove oblike krivičnog djela stvarno su nadležni općinski sudovi u FBiH, dok su za stav 3. nadležni kantonalni sudovi u FBiH. Članom 27. Zakona o sudovima FBiH je propisano da su općinski sudovi stvarno nadležni za krivična djela za koja je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina, ukoliko posebnim zakonom nije određena nadležnost drugog suda, dok je članom 28. istog Zakona propisana stvarna nadležnost kantonalnih sudova u predmetima krivičnih djela sa zapriječenom kaznom preko 10 godina zatvora. Izmjenama i dopunama KZ FBiH u 2010. godini uveden je stav 4 koji predstavlja realizaciju temeljnog pravnog principa da niko ne može zadržati korist pribavljenu izvršenjem krivičnog djela. Odredba stava 1. ovog člana sadrži osnov propisivanja posebne mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. On se nalazi u jednom od osnovnih pravnih načela da niko ne može zadržati korist koju je protivpravno stekao.

Propisivanjem u krivičnom zakonu mjere oduzimanja imovinske koristi omogućava se, u slučajevima pribavljanja imovinske koristi krivičnim djelom, realizacija tog osnovnog pravnog načela u krivičnom postupku na taj način što će se istom sudskom odlukom kojom je utvrđeno učinjenje krivičnog djela odrediti i oduzimanje imovinske koristi pribavljene tim krivičnim djelom. Izricanjem mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom učinitelj krivičnog djela lišava se imovinske koristi koju je protivpravno stekao. Izričito propisivanje krivičnim zakonom da niko ne može zadržati imovinsku korist

pribavljenu krivičnim djelom ima i značajne preventivne efekte, jer se na taj način potencijalnim učiniteljima krivičnih djela stavlja do znanja da imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom neće moći zadržati. Smisao propisivanja i izricanja mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom je, dakle, i odvraćanje od činjenja krivičnih djela.

1. RADNJA UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA

Krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja spada u onu grupu krivičnih djela koja u teoriji nose naziv *delicta propria*. To je grupa posebnih ili specijalnih djela. Posebna ili specijalna krivična djela su onda djela čiji izvršilac može biti samo lice sa određenim svojstvom koje je navedeno u zakonskom opisu djela, pa je mogući krug učinilaca ovih djela ograničen samo na ta lica (Babić i Marković, 2009:167). Radnja je osnovni element u pojmu krivičnog djela. Radnjom se krivično djelo izvršava, odnosno radnjom se učestvuje u krivičnom djelu kao saizvršilac, podstrekač ili pomagač. Ona predstavlja viši rodni pojam, element iz kojeg proizilaze svi ostali objektivno-subjektivni elementi svakog krivičnog djela, pa tako i predmetnog. Radnjom u krivičnopravnom smislu smatramo samo onu djelatnost koja se hoće, dakle voljnu djelatnost učinioca. Prema tome, radnju u krivičnopravnom smislu shvatamo objektivno-subjektivno (Sržentić, Stajić, Lazarević, 1998:141). Iz stava 1. člana 383. KZ FBiH proizilazi da se radnja ovog krivičnog djela manifestira u tri modaliteta: iskorištavanje službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračenje granica službenog ovlaštenja, nevršenje službene dužnosti.

1.1. Iskorištavanje službenog položaja ili ovlaštenja

Iskorištavanje službenog položaja ili ovlaštenja postoji kada službeno lice preduzima radnje koje su formalno u granicama njegovog ovlaštenja, ali su one protivpravne u materijalnom smislu, jer su suprotne interesima i zadacima službe. U svom postupanju učinilac interese i ciljeve službe zanemaruje i zamjenjuje ih svojim ili interesima nekog drugog lica (Babić i Marković, 2005:248). Čest primjer za ovaj modus radnje jesu razne zloupotrebe diskrecionih ovlaštenja. To su situacije kada se službeno lice pri donošenju odluke (recimo u upravnom postupku) ne vodi interesima službe ili javnim interesom, već mu je vodilja u tom procesu sopstveni ili interes drugog lica. U ovakvoj situaciji, iako lice djeluje u okviru svoje službene dužnosti, ono istu zloupotrebljava.

Ovo pitanje postaje krajnje zanimljivo u praksi kada se nastoji utvrditi ovaj oblik radnje u kojem učinilac postupa u okviru datih ovlaštenja. Međutim, za pravilno razumijevanje, a time kasnije i lakše otkrivanje i dokazivanje, mora se početi od razlikovanja pojmova *položaj* i *ovlaštenje*. Razlog više za ovo jeste zakonsko biće samog krivičnog djela u kojem su ovi pojmovi postavljeni alternativno. Prema određenim shvatanjima u teoriji *položaj* je skup prava i obaveza službene ili odgovorne osobe koji određuje šta je dopušteno, a šta zabranjeno ponašanje tih osoba, dok *ovlaštenje* predstavlja mogućnost obavljanja pravnih poslova za drugoga. Ovo znači da je *položaj* opći pojam, a *ovlaštenje* poseban pojam, iz čega proizilazi da je *ovlaštenje a limine* sublimirano u pojmu *položaj*. Drugo teoretsko shvatanje smatra *položaj* skupom prava i obaveza, a *ovlaštenje* prava i obaveze

osobe koja nije u radnom odnosu sa pravnom osobom čija ovlaštenja ima. Ovakva diferencijacija je naišla na kritike kod teoretičara, pa tako Nosovelec (2008.) predlaže da se napusti razlikovanje zloupotreba položaja i zloupotreba ovlaštenja i predlaže da se kod službene osobe inkriminira zloupotreba vlasti, a kod odgovorne osobe zloupotreba povjerenja osobe čije je interese učinitelj dužan zastupati. Drugačije mišljenje od Novoselca ima Lazarević koji smatra da je neophodno razlikovanje ovih pojmova u duhu načela *nullum crimen sine lege stricta*.

Naime, on smatra da je položaj skup ovlaštenja službene osobe koja su vezana za njegov položaj unutar same organizacione strukture službe i da je izvršenje djela upravo vezano za službu, dok zloupotreba ovlaštenja može proizići upravo iz onog ovlaštenja datog u službi, pa je stoga nužno diferenciranje ovih pojmova (Sržentić i sur, 1998:569). Dakle, zloupotreba ovlaštenja je definirana kako bi se sankcionirala ponašanja onih pojedinaca unutar službe koji nemaju posebno definiran službeni položaj, ali na koja su prenesena određena ovlaštenja ili ih ona faktički imaju ili vrše. Iskorištavanje službenog položaja postoji kada se koristi položaj u službi, posebno zbog hijerarhijske strukture uprave, dok iskorištavanje službenog ovlaštenja podrazumijeva zloupotrebe koje proizlaze iz samog svojstva službene osobe (Mirvić i Petrović, 2006:330). U praktičnom pogledu, razlikovanje iskorištavanja položaja ili ovlaštenja ne igra bitnu ulogu. Razlog tome jeste samo pitanje da li se jednom ili drugom radnjom postupka nezakonito i suprotno interesima službe. Dakle, pod iskorištavanjem službenog položaja ili ovlaštenja podrazumijevamo poduzimanje određenih radnji u okviru položaja ili ovlaštenja službene osobe.

Službeni položaj je iskorišten kada službena osoba iskoristi ovlaštenja vezana za svoj položaj u organizaciji, kako bi, djelujući protivno interesima službe ostvarila neki svoj ili tuđi tuđi interes (Pavišić, Grozdanić i Veić, 2007:713). Učinitelj kao službena osoba djeluje u okviru svojih ovlaštenja, tj. formalno ostaje u okviru dužnosti svog položaja ili svog ovlaštenja, međutim, ono to čini na način da time sebi ili drugome pribavlja koristi ili time drugome nanosi štetu. Dakle, ipak zloupotrebljava ta ovlaštenja tako što ne postupa u skladu sa potrebama službe, sa zadacima ustanove, sa pravim smislom i svrhom institucije ili mjere koju je ovlašten primijeniti (Bačić i Pavlović, 2004:1162). I jednim i drugim modalitetom unutar radnje iskorištavanja (iskorištavanje položaja ili iskorištavanje ovlaštenja) djeluje se formalno unutar granica tog položaja ili ovlaštenja, no najbitnija odrednica oba oblika jeste da se tim radnjama postupa suprotno interesima službe ili odgovornosti; da je vlastiti ili interes drugog u tim situacijama pretežniji od interesa službe ili odgovornosti. Ovo je bitno napomenuti kako bi se upravo proces otkrivanja ovog oblika radnje djela bio uspješniji, jer je potrebo analitički pristupiti dublje u nešto što izvana formalno-pravno može izgledati sasvim regularno, dok unutar toga stoji motiv i usmjerenost te radnje da se pribavi interes drugom na račun interesa službe zasnovane na zakonskim i podzakonskim propisima.

U praksi, kao što smo rekli, najčešće je riječ o zloupotrebi diskrecionih prava ili ovlaštenja. Novoselec smatra da je svako postupanje službenog ili odgovornog lica *iskorištavanje* službenog položaja ili ovlaštenja, no dodaje da postojanje kriminalne namjere pretvara takav jedan redovan oblik radnje lica u radnju krivičnog djela. Pored situacija kod korištenja diskrecionog prava, ostvarenje ovog oblika radnje je moguće i u onim situacijama kada se čine povrede zakona na način da se ne ispunjavaju zakonski uslovi u postupcima donošenja upravnih akata i sl. Dakako, širok je dijapazon praktičnih primjera u kojima se

iskorištavanjem položaja ili ovlaštenja postupa radi pribavljanja raznih oblika koristi sebi, drugome ili pak s ciljem da se drugome nanese šteta, no složit ćemo se s profesorom Novoselcem u mišljenju da kriminalna namjera diferencira ovaj oblik radnje u krivičnopravnom smislu od onog u građanskopravnom, disciplinskom, prekršajnom i svakom drugom smislu.

Sudska praksa (iskorištavanje položaja ili ovlaštenja):

“Optuženi E.M. Kao odgovorna osoba, direktor filijale Raiffeisen banke Bosanska Krupa, u prostorijama iste filijale dana 16.05.2008. godine iskoristio svoj službeni položaj i prekoračio granice istog tako što je primio od klijenta M. H., koja je imala u ovoj banci otvorenu štednu knjižicu serije B broj 156521, račun broj 193511723-2, novac u iznosu od 50.000,00 i 20.000,00 EUR — a kako bi ga položio na njen štedni račun, pa je s ciljem da za sebe pribavi protupravnu imovinsku korist, ne vodeći računa o interesima banke i klijenta već o svom vlastitom protivno tački 3 Pravilnika za otvaranje i vođenje ličnih računa fizičkih lica broj 12020 –A/07-1/8 od 30.10.2007.godine, tački 3.2.1.5 tačka 2,6,9 i 11 Pravilnika o blagajničkom poslovanju broj 262-13A/08 – 1/4 od 15.01.2008. godine i člana 4 Ugovora o pravima i obavezama (menadžerski ugovor) od 01.04.2007. godine, a znajući da mu je kao odgovornoj osobi zabranjen, rad, vođenje i organizovanje posla u sopstvenu korist, u njenu štednu knjižicu vlastoručno upisao i ovjerio pečatom banke 'primljeno' ove dvije uplate u navedenim iznosima, a da ih nije proknjižio i fizički položio navedeni iznos novca u trezor već ga je za sebe prisvojio na koji način je sebi pribavio protupravnu imovinsku korist i oštetio klijenta M. H. u iznosu od 70.000, EUR-a, odnosno Raiffeisen banku Sarajevo koja je ovaj iznos nadoknadila klijentu (Presuda Kantonalnog suda u Bihaću br. 01 0 K 006392 12 K od 23.10.2012. godine).“

1.2.Prekoračenje granica službenog položaja ili ovlaštenja

Prekoračenje granica službenog položaja ili ovlaštenja jeste drugi oblik radnje predmetnog krivičnog djela. Ono postoji kada službena ili odgovorna osoba prekorači granice svog stvarnog ovlaštenja, odnosno svoje stvarne nadležnosti. Učinitelj djela u ovoj situaciji prelazi granice svojih službenih ovlaštenja, obzirom da poduzima službenu radnju koja pripada nadležnosti drugog službenog lica ili pripada potpuno drugoj službi. Djelo će postojati i kada službeno lice postupa bez prethodnog odobrenja ili saglasnosti drugog službenog lica, a koja je u datom slučaju bila neophodna. Za postojanje ovog vida zloupotrebe potrebno je utvrditi granice ovlaštenja službenog lica, za što su mjerodavni propisi koji se odnose na tu službu (Babić i Marković, 2005:249). Stariji teoretičari, poput Tahovića, smatraju da ovo krivično djelo u ovom obliku radnje postoji samo u slučaju kada je prekoračenje izvršeno radnjom iz nadležnosti višeg, pretpostavljenog službenog organa (Tahović, 1961:463).

Suprotno ovome, postoji dosta raširenije pravno shvatanje gdje se prekoračenje službene dužnosti očituje u svim onim radnjama kada se poduzima službena radnja izvan okvira svoje službene dužnosti, pa bilo to od drugog lica ili organa. U ovom shvatanju polazi se od zaštitnog objekta, a to je službena dužnost i njeno zakonito i pravilno vršenje. Osnovna

premissa koja se mora utvrditi u procesu utvrđenja da li je određeno lice prekoračilo data ovlaštenja, jeste jasno utvrđen krug njenih ovlaštenja. To proizilazi iz propisa kojima su ista utvrđena (interni propisi organa ili lica, rješenje o postavljenima, ugovori o radu i dr.), u kojima se jasno vidi djelokrug prava i obaveza lica. Uvažavajući drugo navedeno pravno shvatanje o konceptu ovog oblika radnje koje je mnogo prihvaćenije u teoriji i praksi, vrši se utvrđivanje da li faktička radnja lica u konkretnom slučaju prelazi granice njenog ovlaštenja i time uz ostale objektivno-subjektivne elemente postaje predmetno krivično djelo. Treba napomenuti da svako prekoračenje ovlaštenja ne mora biti krivičnopravno relevantno, već može imati disciplinske ili prekršajne reperkusije. Tek onda kada uz taj oblik radnje ostvare i ostali elementi ovog djela, može se eventualno govoriti o ostvarenju svih njegovih obilježja iz zakona, pa tako i iz člana 383. KZ FBiH.

Ovaj vid radnje je u praksi čest kod situacija kada se vrše poslovi iz ingerencija drugog lica kako bi se pribavila određena korist, a česti su razni oblici radnje ili djela krivotvorenja koja ponekad s predmetnim djelom stoje u realnom sticaju, ali češće u prividnom sticaju osnovom konsumpcije. Tako, praksa poznaje česte slučajeve kada nižerangirani službenici postupaju bez ovlaštenja rukovodioca, ili u privrednom sektoru, kada zaposlenici prekoračuju ovlaštenja data od strane direktora društva i sl. Kao i prethodno, sudska praksa najslikovitije i ponajbolje praktično ukazuje razne oblike prekoračenja ovlaštenja.

Sudska praksa (prekoračenje granica službenog ovlaštenja)

„U periodu 12. mjeseca 2006. godine u svojstvu službene osobe kao šef Grupe za poslove preodgoja – tretmana osuđenih osoba, a ujedno i kao odgajatelj osuđenika A.Š., tražio od njega novac za protuuslugu podizanja putovnice iz zatvorskog depozita, jer je A.Š. predao I.K. kao odgajatelju molbu za podizanje putovnice kako bi otputovao za vrijeme prava korištenja godišnjeg odmora i osobno mu rekao da će otputovati kod sestre van granica BiH – Njemačka zbog čega je na inicijativu I.K. napisao molbu u kojoj se navodi takva namjera iz razloga što zna da zatvorenik ne smije napuštati državu te je I.K. morao u skladu sa svojim službenim ovlaštenjem u okviru svoga službenog položaja staviti pozitivnu ili negativnu suglasnost na zamolbu i u skladu sa postojećim nalogom direktora ustanove M.B., proslijediti je na odobrenje direktora zatvora, da bi K.I. iako je znao da podizanje takvog dokumenta odobrava direktor i da nije od direktora, konkretnom aktom, ovlašten za predaju takvog dokumenta A.Š., ovome osobno, dajući saglasnost na zahtjev osuđenika, odobrio predaju dokumenta iz zatvorskog depozita, iako nije smio takve radnje poduzeti jer je znao kako će se dokument koristiti i obzirom na odredbe Kriterija za odobravanje pogodnosti osuđenim osobama u KP-Zatvorima – stavak 3. točka g. kojim je utvrđeno da se godišnji odmor koristi u krugu obitelji gdje je prebivalište osuđenika, a po povratku osuđenika sa odmora za ovu radnju primio od njega novac u iznosu od 100 eura(Presuda Općinskog suda u Mostaru br. 58 0 K 061390 10 K od 22.11.2010. godine)“

1.3.Nevršenje službene dužnosti

Nevršenje službene dužnosti postoji onda kada službeno lice propusti da vrši svoju službenu dužnost, odnosno kada propušta ono činjenje na koje je obavezano svojim službenim položajem ili ovlaštenjem. Radi se o manjkavom izvršenju svojih obaveza, propuštanju poduzimanja onih radnji koji su u interesu same službe i na čije izvršavanje je službeno lice obavezano zakonom, podzakonskim aktima, datim ovlaštenjem, pa i samim interesom službe, što znači da u određenim situacijama ne mora postojati formalna obaveza na činjenje da bi se radilo o propuštanje određene obaveze. Dakle, učinitelj djela propušta učiniti nešto što je inače dužan učiniti, što spada u njegovu kompetenciju, odbija uraditi nešto što je dužan uraditi, ne uređuje gdje bi trebao očigledno odmah intervenirati, odugovlači s poduzimanjem ili izvršenjem neke svoje službene obaveze (Bačić, Ščeparović, 1997:369).

Međutim, bitno je istaknuti da se ovaj modus radnje krivičnog djela iz člana 383. KZ FBiH, može izvršiti i formalnim činjenjem. To je slučaj onda kada službeno lice vrši određenu dužnost, ali na takav način i s takvim motivom da se tom radnjom ne može postići željeni službeni cilj, što izjednačava taj efekt s efektom klasičnog nečinjenja, pasivnog držanja. Npr. službeno lice ne donese akt koji je bilo dužno donijeti ili (u drugoj situaciji kako je prethodno elaborirano) ga donese u vrijeme kada isti više ne može biti svrshodan ili je neupotrebljiv u pravnom prometu. Dakle, nevršenje službene dužnosti postoji u onim slučajevima kada službena osoba ne izvrši službenu radnju iz okvira svog ovlaštenja koju je bila dužna da izvrši (to je formalno i nematerijalno vršenje službene dužnosti) ili kada tu radnju izvršava na takav način da se ne može postići cilj koji se upravo njenim poduzimanjem i trebao ostvariti tada postoji formalno vršenje, a materijalno nevršenje službene dužnosti (Stojanović, 1997:232).

Kao što vidimo, radnja krivičnog djela iz člana 383. KZ FBiH u ovoj posljednjem obliku pronalazi svoju treću dimenziju u vidu propuštanja dužnog činjenja ili formalnog činjenja ali materijalnog nečinjenja, čime se, polazeći od radnje kao osnovnog elementa, oslikava kompleksnost predmetnog djela, jer su upravo ovdje mogući svi oblici radnje u krivičnopravnom smislu. To znači da ovo krivično djelo predstavlja komisivno-omisivni delikt. Pojedini teoretičari kritiziraju unošenje nevršenja službene dužnosti kao oblika radnje u biće ovog krivičnog djela, jer smatraju da je odredbama iz općeg djela krivičnog zakona gdje je nečinjenje izjednačeno s činjenjem taj aspekt pokriven, pa je stoga alternativno postavljanje ovog oblika radnje u zakonsko biće nepotrebno (član 22. stav 2. KZ FBiH).

Sudska praksa (nevršenje službene dužnosti):

„Obzirom na to, ispravno pobijana presuda zaključuje da optuženi kao generalni direktor Rudnika nije preduzeo nikakvu radnju u cilju osporavanja osnovanosti tužbenog zahtjeva i isplate novčanih sredstava dosuđenih tužiteljici M.K. na ime naknade štete, zbog čega kao odgovorno lice nije obnašao službenu dužnost, pa je na taj način pribavio drugom imovinsku korist od preko 50.000 KM. Prema tome, isključene su tvrdnje žalbe da optuženi kao punomoćnik tužiteljice nije bio dužan osporiti tužbeni zahtjev i isplatu sredstava na ime naknade štete, suprotno tvrdnjama žalbe optuženi je kao generalni direktor bio dužan da štiti

interese preduzeća i spriječi nastupanje štete po imovinu preduzeća, jer mu te obaveze proizilaze iz zakona i akata preduzeća, kojih obaveza nije oslobođen u konkretnom slučaju kada se pojavljuje u ulozi punomoćnika svoje majke, pa pobijana presuda nije pogriješila kada je utvrdila da je optuženi sa umišljajem omogućio M.K. da pribavi protivpravnu imovinsku korist, jer kao odgovorno lice nije vršio svoju službenu dužnost (Presuda Vrhovnog suda FBiH br.070-0-Kž-00055 od 07.06.2006. godine)“.

ZAKLJUČAK

Kao što se iz do sada izloženog vidi, krivičnog djela službene ili odgovorne osobe predstavlja jedan od osnovnih i polaznih elementa ovog krivičnog djela, pa je prvi korak u njegovom dokazivanju nakon utvrđivanja činjenice da li učinitelj ima traženo svojstvo upravo radnja učinjenja koja je osnovni element u pojmu ovog krivičnog djela. Radnjom se krivično djelo izvršava, odnosno radnjom se učestvuje u krivičnom djelu kao saizvršilac, podstrekač ilipomagač. Dakle, element iz kojeg proizilaze svi ostali objektivno-subjektivni elementi svakog krivičnog djela, pa tako i predmetnog. Tužilaštvo a kasnije i sud moraju utvrditi element radnje učinjenja kako bi se nastavio procesutvrđenja ostalih elemenata djela, kao i kod drugih krivičnih djela (protupravnost, krivica, itd.).Iz svega navedenog smatramo da je cilj pisanja ovog rada apsolutno opravdan, te da je analiza radnje učinjenja krivičnog djela adekvatno elaborirana, što predstavlja temeljno ishodište u procesu otkrivanja i dokazivanja istog. Dok nas sveobuhvatnija analizu očekuje u nastavcima koji slijedu, a u kojima je nužno obraditi sve njegove preostale elemente redosljedom. Naučni i društveni značaj ovog rada doprinjet će efikasnijem otkrivanju i dokazivanju krivičnog. Da je, „*praksa bez teorije slijepa - praxis sine theoria est cesus via.*“ Potvrđuje i sudska praksa, prezentirana kroz ovaj rad, gdje se kroz praktične primjere oživljava pravna norma definirana u krivičnim zakonima, pa tako i pojmovi iz člana 2. stav 3, i 6. KZ FBiH. Također, sudska praksa je nemjerljiva u pravilnom razumijevanju radnje učinjenja i pravilnog dovođenja u vezu sa ostalim elementima predmetnog krivičnog djela. Stoga, primjeri iz sudske prakse imaju za cilj da praktično ukažu na svojstvo učinitelja kao konstitutivni element djela.

LITERATURA

1. Babić, M., Marković, I., (2009) *Krivično pravo, Opšti dio*, Pravni fakultet u Banjoj Luci, Banja Luka.
2. Bačić, F., Šeparović, Z.,(1997)*Krivično pravo, posebni dio*, peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Informator, Zagreb.
3. Babić, M., Marković, I., (2005)*Krivično pravo, posebni dio*, Pravni fakultet u Banjoj Luci, Banja Luka.
4. Bačić, F., Pavlović, Š., (2004)*Komentar Kaznenog zakona*, Organizator, Zagreb.
5. Mrvić-Petrović, N., (2006)*Krivično pravo, Opšti i posebni deo*, Službeni glasnik, Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd.

6. Pavišić, B., Grozdanič, V., Veić, P., (2007) *Komentar kaznenog zakona*, Narodne novine, Zagreb.
7. Srzentić, N., Stajić, A., Lazarević, LJ. (1998), *Krivično pravo Jugoslavije, Opšti deo*, Savremena administracija, Beograd.
8. Tahović, J., (1961) *Krivično pravo, posebni deo*, Savremena administracija, Beograd.
9. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine. ("Sl. novine FBiH", br. 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017),
10. Zakon o sudovima FBiH (Službene novine FBiH, br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10).
11. Presuda Kantonalnog suda u Bihaću br. 01 0 K 006392 12 K od 23.10.2012. godine
12. Presuda Općinskog suda u Mostaru br. 58 0 K 061390 10 K od 22.11.2010. godine
13. Presuda Vrhovnog suda FBiH br.070-0-Kž-00055 od 07.06.2006. godine.